

oğlu 15.000 atlı ile Berkıyaruk'un huzuruna geldi. Gerçekten genç olduğu kadar merhametli ve iyi kalpli bir hükümdar olan Berkıyaruk, Arslan Argun'un oğluna şefkatle muamele etti; babasının Hemedan ve Sâve taraflarındaki eski dirliğini ona verdi. Sultanın annesi Zübeyde Hatun çocuğun terbiyesini üzerine aldı. Şehzadenin yanındaki askerler de Berkıyaruk'un buyruğunda olan emîrlerin hizmetine girdiler.

BİBLİYOGRAFYA :

Ali b. Zeyd el-Beyhakî, *Târîh-i Beyhakî* (nşr. Ahmed Behmenyar), Tahran 1317 hş., s. 72, 269; *Ah̄bârü'd-devleti's-Selcûkiyye* (İkbâl), s. 33, 34, 40, 54, 84-86; Râvendî, *Râhatü's-şudûr* (nşr. Muhammed İkbâl), London 1921, s. 143; İbnü'l-Esir, *el-Kâmil*, IX, 591; X, 50, 75, 262-265; Bündârî, *Zübdetü'n-Nuşa* (nşr. M. Th. Houtsma), Leiden 1889, s. 47, 85, 255-256, 258; a.e. (trc. Kıvameddin Burslan), İstanbul 1943, s. 48, 86, 233, 234, 235; Reşîdüddin, *Câmi'u't-tevârîh* (nşr. Ahmed Ateş), Ankara 1960, II, 60.

FARUK SÜMER

ARSLAN BABA

Yeseviyye tarikatının kurucusu
Ahmed Yesevî'nin
(ö. 562/1166)
ilk müşşidi olduğu söylenen kişi.

Doğum ve ölüm tarihleri bilinmemektedir. Bazı kaynaklar ismini Baba Arslan, Arslan Baba veya Arap Arslan Baba şeklinde kaydetmektedir. Yesevî menkıbelerine göre siyah ırktan olan Arslan Baba ahabın büyüklerinden olup dört yüz veya yedi yüz yıl yaşamıştır. İki ayrı rivayete göre, sahâbiler bir gazâ sırasında veya Arslan Baba'nın evindeki bir toplantıda acıkırlar. Bu arada Hz. Peygamber'in duasıyla Cibrîl cennetten bir tabak hurma getirir. Hurmalardan biri yere düşünce Cibrîl o hurmanın ileride doğacak Ahmed Yesevî'nin kısmeti olduğunu söyler. O zaman Hz. Peygamber ahabına, "Bu hurmayı Yesevî'ye kim ulaştıracak?" diye sorar. Göreve Arslan Baba tâlip olur ve Hz. Peygamber hurmayı onun ağzına koyar. Arslan Baba nice yüzyıl sonra Türkistan'ın Sayram şehrinde henüz yetim kalan yedi yaşındaki Ahmed Yesevî'yi bulup emaneti ona teslim eder. Bazı rivayetlere göre Hz. Peygamber'in verdiği bir hırkayı da ona giydirir. Ayrıca Yesevî'ye "binbir zikir" telkin eder ve biraz sonra öleceğini bildirerek cenaze namazını kıldırmasını emreder. Hüriler Yesevî'ye yardımcı olmak için gelip Arslan Baba'ya ipekten kefen biçerler ve onu cennete götürürler. Ah-

med Yesevî de Arslan Baba'nın son işareti uyarak Buhara'ya gidip Şeyh Yûsuf-ı Hemedânî'nin yanında sülûk*üne devam eder.

Bu bilgiler tamamen efsanevi olmakla birlikte Arslan Baba'nın gerçekten yaşamış tarihî bir şahsiyet olması da mümkündür. Fuad Köprülü, Arslan Baba'nın Ahmed Yesevî'nin babası Şeyh İbrâhim'in kardeşi olabileceğini söyler. Ahmed Yesevî'nin başhalifesi Mansûr Ata'nın Arslan Baba'nın oğlu olduğu konusunda ise bütün kaynaklar birleşmektedir. Onun Yesevî'den başka bir de Süfî Muhammed Dânişmend adlı birini yetiştirdiği kaydedilmektedir. *Müzekkir-i Ah̄bâb* müellifi Hasan-ı Nisârî ile Nakşibendiyye ve Yeseviyye tarikatları hakkında birkaç değerli eser yazan Hâzinî de kendilerinin Arslan Baba'nın soyundan olduklarını ileri sürmüşlerdir.

Arslan Baba'nın nerede gömülü olduğu kesin olarak belli değildir. Bazı kaynaklarda Otrar'da, bazılarında ise Ahmed Yesevî'nin Yesi'deki (Türkistan) türbesinde medfun olduğu söylenmektedir. Başka bir rivayete göre Kırgızistan'ın Oş şehrine yakın Bazar Kurgan bölgesindeki Arslan Baba Türbesi onundur. 1964'te Kazak Komünist Partisi'nin emriyle yıktırılan bu türbenin yeri bugün de halk tarafından ziyaret edilmektedir.

BİBLİYOGRAFYA :

Câmî, *Nefeât*, s. 377; *Reşâhât Tercümesi*, s. 17; Hasan-ı Nisârî, *Müzekkir-i Ah̄bâb* (nşr. Seyyid Fazlullah), Delhi 1969, s. 494-497; Köprülü, *İlk Mutasavvıflar*, s. 14, 21-24, 67, 73; Wl. Gordlevsky, "Choğa Ahmed Jasevi", *Festschrift Georg Jacob* (nşr. Theodor Menzel), Leipzig 1932, s. 58; Zeki Velidî Togan, "Yesevilige Dair Bazı Yeni Malumat", *Fuad Köprülü Armağanı*, İstanbul 1953, s. 256; Abdülbâki Gölpınarlı, *Yunus Emre ve Tasavvuf*, İstanbul 1961, s. 108-111; W. Barthold, *Socinetya*, Moskva 1968, V, 118; J. S. Trimmingham, *The Sufi Orders in Islam*, Oxford 1971, s. 54; Kemal Eraslan, *Divan-ı Hikmet'ten Seçmeler*, Ankara 1983, s. 60-61, 68-71, 123-131, 364; A. Bennigsen — L. Quelquejay, *Le Soufi et le commissaire: Les Confreries musulmanes en URSS*, Paris 1986, s. 95, 153, 206, 208.

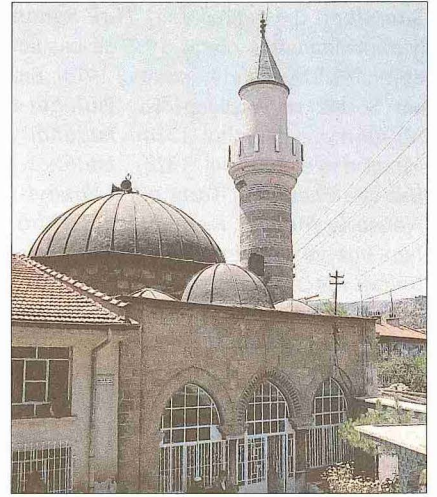

HAMİD ALGAR

ARSLAN BEY CAMİİ

Kütahya'da XV. yüzyıla ait bir cami.

Meydan mahallesinde, üzeri kapatılmış olan Kapan deresi kenarındadır. Kaynaklarda Arslanzâde Mescidi olarak geçen yapı, 1967 yılında doğu yanına bir bölüm eklenerek Meydan Camii adıyla anılmaya başlamıştır. Kitâbesi bulunma-

Arslan Bey Camii - Kütahya

yan yapının XV. yüzyılın ortalarına doğru, Kütahya'nın Osmanlı hâkimiyetine girdiği dönemde, Bicar Bey oğlu Arslan Bey tarafından yaptırıldığı kabul edilmektedir. Arslan Bey'in sülâlesinin tanınmış Selçuklu ailelerinden olduğu ve özellikle Çelebi Mehmed ve II. Murad devirlerinde önemli devlet adamları yetiştirdiği bilinmektedir.

Kesme taştan örülmüş kalın duvarlı yapı, prizmatik Türk üçgenleriyle geçişi sağlanmış tek kubbeli bir ana mekâna sahiptir. Üç kubbe ile örtülü son cemaat yerinin revaklarında iki sütun yer alır. Cümle kapısının batısında duvar içinden geçilen, taşları arasında üç sıra tuğla hatılı bulunan güdük bir minaresi vardır. Son onarımlar öncesine kadar kubbenin içinde ve eteğinde eski kalem işi süslemeler mevcut iken kubbe şimdi düz badanalıdır. Mihrap nişi zar başlıklara oturtulmuş kaş kemerlidir. Yapının zemini yükseltilmiş, buna karşılık avlusu bütünüyle çevrenin dolması sonucu alçakta kalmıştır. Avluda, tarihi tesbit edilebilenlerin en eskisi XVI. yüzyılın başlarına ait olan ilgi çekici mezar taşları bulunmaktadır. Cami dere kenarında bulunması sebebiyle birçok defa onarım geçirmiştir.

BİBLİYOGRAFYA :

Uzunçarşılı, *Kütahya Şehri*, İstanbul 1932, s. 147; Hamza Güner, *Kütahya Camileri*, Kütahya 1964, s. 23; Ayverdi, *Osmanlı Mi'mârîsi II*, s. 515; Ara Altun, "Kütahya'nın Türk Devri Mimarisi: Bir Deneme", *Atatürk'ün Doğumunun 100. Yılına Armağan: Kütahya*, İstanbul 1981-82, s. 171, 238-242.

ARA ALTUN